

Coen Teulings

Zet Nederland maart 2017 de toon?

Als of iemand het zo gepland heeft, komt zo vlak voor Kerst het moment om te reflecteren op de toekomst van Nederland. Halverwege tussen de dreiging uit het Oosten en de chaos in het Westen staan wij voor een cruciale keuze voor de toekomst van Nederland: wat is onze plaats in deze woelige wereld? We staan gelukkig niet als enige voor die keuze. Elders in Europa is het niet anders. Maar opnieuw, alsof iemand het zo gepland heeft, kiest ons land straks als eerste, vóór Frankrijk en Duitsland naar de stembus gaan. En we weten het: de eerste kiezer zet de toon, vaak volgen dan de anderen. Wat Nederland straks kiest, is dus van groot belang voor de toekomst van Europa. Dat bevalt ons niet. Wij zijn liever pragmatisch. Wij zijn liever niet de leider, dat laten we graag aan anderen. Dan kiezen wij wat gezien de loop van de geschiedenis nu eenmaal onvermijdelijk is. Nu kan dat niet, we móeten kleur bekennen.

Premier Rutte (VVD) paste met zijn praktische aanpak uitstekend bij onze grondhouding. Tot niet zo lang geleden formuleerde hij liever geen grote visie, maar loste hij graag concrete problemen op. Rutte heeft echter bijtijds onderkend dat deze aanpak nu niet meer volstaat. Tot twee keer toe heeft hij zijn nek ver uitgestoken, niet vanwege deze of gene praktische kwestie, maar vanwege zijn visie op de toekomst van Nederland. De eerste keer was in de week na Brexit; hij sloot toen een Nederlands referendum over Europa uit. De tweede keer was afgelopen week, met zijn deal over Oekraïne. Hij heeft zich in Brussel tot het uiterste ingespannen om de zorgen van de Nederlandse kiezers serieus te nemen. Maar de ultieme consequentie, het niet ratificeren van het verdrag, heeft hij niet willen dragen.

Het Oekraïnerferendum ging zoals bekend niet over Oekraïne. Het ging over Europa. Zo heeft Rutte het ook opgevat. Kun je na jaren onderhandelen, als slechts één van de 28 lidstaten, aan het eind van de rit een spaak in het wiel steken? Rutte vond duidelijk van niet. Wars van weidse vergezichten, vond hij hier een heldere toekomstvisie onvermijdelijk: Nederland is deel van de EU, daarover mag geen misverstand bestaan. Niet omdat Europa een rozentuin is, maar omdat het in zestig à zeventig jaar tijd een onlosmakelijk deel is geworden van de inrichting van ons dagelijks leven.

Rutte stak zijn nek uit vanwege zijn visie op de toekomst van Nederland

Politici zijn aangesteld om een visie te geven op de toekomst van Nederland en om daarvoor kiezers te winnen. Dat eerste heeft Rutte nu gedaan, op 15 maart zullen we zien of dat tweede hem ook lukt. De heldere lijn van Rutte roept de vraag op waar de andere lijsttrekkers staan als het gaat over Europa.

Bij de PvdA heeft de lijsttrekkersverkiezing op dat punt geen duidelijkheid gegeven. Beide kandidaten hebben zich over deze kernvraag niet uitgelaten. Zou dat nog komen?

Sybrand Buma van het CDA volgt Rutte niet. Volgens hem moet de uitspraak van het referendum gevolgd worden. Echter, 15 maart is effectief een referendum over Europa, een veel democratischer referendum dan dat over Oekraïne, al was het maar vanwege de te verwachten veel hogere opkomst. Rutte heeft nu al aangegeven dat hij Europa dan zal verdedigen. Zal Sybrand Buma dan echt aan de kant blijven staan? Een politicus die als enige de opvatting heeft dat de kiezer bij het referendum gesproken heeft en dat hij daarom geen eigen visie meer mag hebben? Ik kan me dat van het CDA niet voorstellen. Die partij had toch altijd een visie op Nederland als deel van Europa?

Dit soort vragen, daar mogen de lijsttrekkers komende week nog eens een kerstgedachte aan wijden.